

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 27. 3. 2013
COM(2013) 169 final

ZELENÁ KNIHA

Rámec pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickú politiku do roku 2030

ZELENÁ KNIHA

Rámec pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickú politiku do roku 2030

1. Úvod

EÚ si vymedzila jednoznačný rámec svojej politiky v oblasti zmeny klímy a energetickej politiky do roku 2020. Tento rámec zahŕňa rôzne ciele politík, napríklad zníženie emisií skleníkových plynov (GHG), zaistenie dodávok energie a podpora rastu, konkurencieschopnosti a zamestnanosti prostredníctvom špičkovej technológie a nákladovo efektívnych koncepcií efektívne využívajúcich zdroje. Tieto ciele politík sa majú dosiahnuť pomocou troch hlavných cieľov, ktoré sa vzťahujú na zníženie emisií GHG, energiu z obnoviteľných zdrojov a úspory energie. Dodatočné ciele sa vytýčili pri energii využívanej v sektore dopravy. Súčasne EÚ zaviedla regulačný rámec, ktorý má byť hnacím motorom vytvorenia otvoreného, integrovaného a konkurencieschopného jednotného trhu s energiou, ktorý podporuje bezpečnosť dodávok energie. EÚ síce zaznamenáva presvedčivý pokrok pri dosahovaní cieľov na rok 2020, vytváraní jednotného trhu a splňaní iných cieľov energetickej politiky, nastal však čas zvážiť nový rámec pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickú politiku do roku 2030. Včasná dohoda o rámci do roku 2030 je dôležitá z troch dôvodov:

- Po prvé, dlhé investičné cykly znamenajú, že infraštruktúra financovaná v najbližších rokoch bude slúžiť aj v roku 2030 a v ďalších rokoch. Investori preto potrebujú istotu a znížené regulačné riziko.
- Po druhé, objasnením cieľov do roku 2030 sa podporí pokrok smerom ku konkurencieschopnému hospodárstvu a bezpečnému energetickému systému, pretože sa vytvorí ešte väčší dopyt po energeticky účinných a nízkouhlíkových technológiách a podporí sa výskum, vývoj a inovácie, ktoré môžu vytvoriť nové možnosti pre rast a zamestnanosť. Tým sa znižujú priame i nepriame hospodárske náklady.
- Po tretie, hoci rokovania o právne záväznej medzinárodnej dohode o zmiernení zmeny klímy boli náročné, prijatie takejto medzinárodnej dohody sa napriek tomu očakáva koncom roka 2015. Predtým sa EÚ bude musieť dohodnúť na množstve otázok vrátane miery vlastných ambícií, aby sa mohla aktívne zapojiť do spolupráce s inými krajinami.

Rámec do roku 2030 musí byť dostatočne ambiciózny, aby sa zaručilo, že EÚ postupuje pri dosahovaní dlhodobějších cieľov v oblasti klímy podľa plánu. Rovnako však musí odrážať celý rad významných zmien, ktoré sa udiali od rokov 2008/2009, keď sa prijal pôvodný rámec:

- dôsledky pretrvávajúcej hospodárskej krízy,
- rozpočtové problémy členských štátov a podnikov, ktoré majú ťažkosti mobilizovať finančné prostriedky na dlhodobé investície,
- vývoj na trhoch s energiou v EÚ a na celom svete vrátane vývoja pri energii z obnoviteľných zdrojov, nekonvenčnom plyne a rope, i jadrovej energii,
- obavy domácností vzhľadom na finančnú dostupnosť energie a obavy podnikov vzhľadom na konkurencieschopnosť,

- a rozdielne úrovne záväzkov a ambícií medzinárodných partnerov pri znižovaní emisií GHG.

Rámec do roku 2030 musí čerpať zo skúseností získaných so súčasným rámcom: čo fungovalo, čo nefungovalo a čo možno zlepšiť. Mal by sa v ňom zohľadniť medzinárodný vývoj a mal by obsahovať impulzy na róznejšie kroky na ochranu klímy na medzinárodnej scéne. Ďalej sa v ňom musí určiť, ako čo najlepšie maximalizovať spolupôsobenie a ako riešiť situácie, keď sú v rozpore konkurencieschopnosť, bezpečnosť dodávok energie a udržateľnosť.

Rovnako by sa v ňom mala zohľadniť dlhodobejšia perspektíva, ktorú Komisia vytýčila v roku 2011 v pláne prechodu na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo v roku 2050, v Pláne postupu v energetike do roku 2050 a v Bielej knihe o doprave. Európsky parlament prijal ku každému z týchto plánov uznesenie¹. Tieto plány boli zostavené v súlade s cieľom znížiť emisie GHG o 80 až 95 % do roku 2050 v porovnaní s hladinami emisií v roku 1990, ako súčasť nevyhnutného úsilia rozvinutých krajín ako celku. V scenároch v týchto plánoch sa uvádzajú tieto kľúčové zistenia:

- Do roku 2030 je potrebné znížiť emisie GHG v EÚ o 40 %, aby sa podarilo dosiahnuť zníženie GHG o 80 – 95 % do roku 2050, čo zodpovedá medzinárodne dohodnutému cieľu udržať globálne otepľovanie pod hodnotou 2 °C.
- Vyšší podiel energie z obnoviteľných zdrojov, zlepšenie energetickej účinnosti a lepšia a inteligentnejšia energetická infraštruktúra sú pre transformáciu energetického systému EÚ najlepšou voľbou.
- Pokiaľ ide o energiu z obnoviteľných zdrojov, z politických scenárov v Pláne postupu v energetike do roku 2050 vyplýva približne 30 % podiel v roku 2030.
- Na modernizáciu energetického systému (bez ohľadu na prípadnú elimináciu emisií uhlíka) sú potrebné nemalé investície, čo ovplyvní ceny energie v období do roku 2030.

Účelom tejto zelenej knihy sú konzultácie so zainteresovanými stranami s cieľom získať poznatky a názory, ktoré pomôžu pri zostavovaní rámca do roku 2030. Na začiatku sa uvádza prehľad súčasného rámca a dosiahnutých úspechov. Následne sa prezentujú témy, ku ktorým sú žiadané príspevky zainteresovaných strán. Súčasne prebiehajú konzultácie Komisie o otázkach týkajúcich sa medzinárodných rokovaní o novej právne záväznej dohode o opatreniach v oblasti klímy, ako aj o jej politike na umožnenie demonštrácie technológie na zachytávanie a ukladanie oxidu uhličitého.

2. SÚČASNÝ POLITICKÝ RÁMEC EÚ A DOTERAZ DOSIAHNUTÉ ÚSPECHY

Stredobodom súčasného rámca politiky sú tri hlavné ciele, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2020: 1) cieľ znížiť emisie GHG v EÚ o 20 % v porovnaní s úrovňou z roku 1990, 2) cieľ pokryť v EÚ 20 % celkovej spotreby energie energiou z obnoviteľných zdrojov, pričom pre jednotlivé členské štáty platia individuálne ciele, 3) cieľ dosiahnuť 20 % úsporu energie v porovnaní s prognózami. Navyše rámec do roku 2020 obsahuje osobitné ciele v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v sektore dopravy (10 % podiel) a dekarbonizácie pohonných hmôt (6 %). V rámci sa zohľadnil rôzny energetický mix, hospodársky blahobyt a

¹ Odkazy na uznesenia Európskeho parlamentu a na plány sú uvedené v prílohe v časti Kľúčové referenčné dokumenty.

schopnosť jednotlivých členských štátov konať, a preto zahŕňa mechanizmy na zabezpečenie spravodlivého rozdelenia miery úsilia, ktoré musia vynaložiť. Obsahuje opatrenia na riešenie rizika úniku uhlíka a jeho dôsledkov pre energeticky náročné priemyselné odvetvia. Rámec sa opiera o širokú paletu finančných nástrojov Únie a Európsky strategický plán pre energetické technológie. Komisia navyše navrhla revíziu právnych predpisov EÚ o zdaňovaní energetických výrobkov a elektriny², aby sa odstránili prípady, keď sa prekrývajú platné fiškálne nástroje. Rámec do roku 2020 dopĺňa Stratégia Energia 2020³, v ktorej sa posudzujú výzvy a opatrenia na zabezpečenie konkurencieschopného, udržateľného a bezpečného energetického systému.

2.1. Cieľ znížiť emisie GHG o 20 % a opatrenia na jeho dosiahnutie

Cieľ dosiahnuť do roku 2020 zníženie emisií GHG o 20 % v porovnaní s úrovňou z roku 1990 sa realizuje prostredníctvom systému EÚ obchodovania s emisiami (ETS) a rozhodnutia o spoločnom úsilí, v ktorom sa určujú ciele zníženia v sektoroch, ktoré nespádajú do ETS. Jeho dosiahnutie podporuje EÚ a členské štáty svojimi politikami zameranými na zníženie emisií. V roku 2011 sa objem emisií GHG zahrnutých do klimaticko-energetického balíka odhadoval na 16 % pod úrovňou z roku 1990.

Prostredníctvom ETS sa určuje jednotná cena uhlíka pre veľké priemyselné zariadenia, sektor energetiky a letectva. Vztahuje sa na vyše 10 000 zariadení a takmer 50 % celého objemu emisií GHG z EÚ. Táto jednotná cena je zárukou toho, že ciele v oblasti klímy sa naplňajú nákladovo-efektívnym spôsobom a že pre podniky v celej EÚ platia rovnaké podmienky. Cena uhlíka už figuruje ako faktor v úvahách podnikov v EÚ pri rozhodovaní o prevádzke a investíciách, ktorý výrazne prispel k zníženiu objemu emisií. Nestala sa však hlavným motorom dlhodobějších investícií do nízkouhlíkových technológií. Napriek skutočnosti, že hraničná hodnota emisií podľa ETS v porovnaní s rokom 2005 poklesne do roku 2020 o 21 % a bude klesať ďalej, čím sa v princípe poskytuje právna záruka toho, že budú potrebné nezanedbateľné investície do nízkouhlíkových technológií, súčasný výrazný nadbytok emisných kvót, spôsobený čiastočne hospodárskou krízou, zabraňuje tomu, aby sa tento pokles premietol do ceny uhlíka. Nízka cena uhlíka nepredstavuje pre investorov dostatočnú motiváciu investovať a zvyšuje riziko „uhlíkovej pasce“. Niektoré členské štáty sa tohto vývoja obávajú a prijali vnútroštátne opatrenia, alebo ich zvažujú, ako napríklad zdanenie palív náročných na emisie uhlíka v sektoroch spadajúcich do ETS. Zaznamenáva sa stúpajúce riziko roztrieštenosti politík, ktorá ohrozuje jednotný trh, pretože vnútroštátne a sektorové politiky oslabujú úlohu ETS a rovnaké podmienky, ktoré ETS mal vytvoriť. Fungovanie ETS bolo predmetom podrobnejšej analýzy v správe o stave trhu s uhlíkom⁴.

V rozhodnutí o spoločnom úsilí (RSÚ) sa stanovili vnútroštátne ciele pri emisiách GHG v sektoroch, ktoré nespádajú do ETS. Celkový cieľ je zníženie emisií do roku 2020 o 10 % na úrovni EÚ v porovnaní s rokom 2005. Mnohé politiky EÚ vrátane právnych predpisov a iniciatív zameraných na konkrétne sektory prispeli k zníženiu objemu emisií v predmetných sektoroch. Škála týchto politík a iniciatív siaha od politík na zlepšenie energetickej účinnosti a efektívnosti vzhľadom na CO₂ pri automobiloch, obytných budovách a vybavení využívajúcom energiu, až po konkrétne opatrenia v oblasti odpadu, životného prostredia, poľnohospodárstva a využívania pôdy (pozri prílohu). Realizácia politických opatrení na dosahovanie cieľa v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej účinnosti takisto

² KOM(2011) 169 v konečnom znení.

³ KOM(2010) 639 v konečnom znení.

⁴ Správa Stav európskeho trhu s uhlíkom v roku 2012 [KOM(2012) 652]. V správe sa rozpracovali možnosti riešenia nadbytku emisných kvót v ETS vrátane rozšírenia sektorov, na ktoré sa vzťahuje.

prispieva k znižovaniu emisií. Konkrétne ciele pre jednotlivé členské štáty sa určujú na základe hospodárskej kapacity. Niektoré členské štáty musia svoje emisie v porovnaní s hladinami z roku 2005 znížiť, pričom iným sa povolil obmedzený nárast emisií. Z celkového hľadiska je EÚ na dobrej ceste dosiahnuť svoj cieľ znížiť emisie o 10 %, pričom medzi členskými štátmi existujú výrazné rozdiely – polovica musí prijať dodatočné opatrenia. RSÚ ďalej členským štátom umožňuje dosahovať ciele pružným spôsobom, či už prostredníctvom získania medzinárodných kreditov alebo prostredníctvom obchodu s členskými štátmi, ktoré dosiahli ešte lepšie výsledky než stanovené ciele.

2.2. Cieľ pri energii z obnoviteľných zdrojov a opatrenia na jeho dosiahnutie

EÚ napreduje pri dosahovaní cieľa do roku 2020 pokryť 20 % celkovej hrubej spotreby energie energiou z obnoviteľných zdrojov. V roku 2010 bol podiel energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ 12,7 % oproti 8,5 % v roku 2005. V období 1995 – 2000, keď neexistoval žiaden regulačný rámec, podiel energie z obnoviteľných zdrojov narastal ročne o 1,9 %. Po zavedení orientačných cieľov (obdobie 2001 – 2010) podiel energie z obnoviteľných zdrojov ročne rástol o 4,5 %. Vďaka zavedeniu právne záväzných vnútroštátnych cieľov sa rast zrýchlil, ale na dosiahnutie celkového cieľa na rok 2020 musí dosiahnuť priemernú hodnotu 6,3 % ročne. Podiel energie z obnoviteľných zdrojov v doprave dosiahol v roku 2010 4,7 % v porovnaní s podielom len 1,2 % v roku 2005. V sektore vykurovania a chladenia podiel energie z obnoviteľných zdrojov naďalej rastie, pričom do roku 2020 by sa mal takmer zdvojnásobiť. V dôsledku krátenia prostriedkov v podporných schémach a náročnejšieho prístupu k prostriedkom v časoch hospodárskej krízy bude však väčšina členských štátov musieť zaviesť nové opatrenia, aby dosiahli svoje ciele do roku 2020.

Komisia v roku 2012 zhodnotila aktuálnu situáciu pri energii z obnoviteľných zdrojov⁵. Spolu s touto zelenou knihou sa uverejňuje aktualizovaná správa o pokroku. Investície do výskumu a rozvoja, inovácie a zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov vo veľkom meradle prispeli k nezanedbateľnému zníženiu nákladov na technológie súvisiace s energiou z obnoviteľných zdrojov. Zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov vo veľkom meradle je spojené s viacerými veľkými výzvami, ako je úplné začlenenie tohto typu energie do elektrizačnej sústavy spôsobom, ktorým sa vyrieši problém prerušovania dodávok tohto typu energie, a zlepšenie spolupráce medzi členskými štátmi pri dosahovaní cieľov. Prepojenie veľkoobchodných trhov EÚ s elektrickou energiou napomôže začlenenie energie z obnoviteľných zdrojov do elektrizačnej sústavy, rovnako ako zavedenie inteligentných sústav, čo predstavuje príležitosť prispôsobiť výrobu, riadenie sústav, uskladnenie a spotrebu podľa meniacej sa situácie na trhoch. Na zavedenie energie z obnoviteľných zdrojov však budú potrebné aj masívne investície do prenosových a distribučných sústav, aj prostredníctvom cezhraničnej infraštruktúry, na dobudovanie vnútorného trhu s energiou. Ďalšou veľkou výzvou je zabezpečiť časom väčšiu nákladovú efektívnosť obnoviteľných zdrojov energie, aby sa mohlo obmedziť využívanie podporných schém len na tie oblasti technológie, kde budú naďalej potrebné. Takéto schémy by sa mali koncipovať tak, aby sa predišlo nadmernej kompenzácii, zlepšila nákladová efektívnosť, podnietilo výrazné znižovanie emisií GHG, posilnila inovácia, zabezpečilo udržateľné využívanie surovín, umožnilo prispôsobenie sa vývoju cien, aby sa zabránilo stavu závislosti od dotácií, dosiahol rovnaký postup vo všetkých členských štátoch a predovšetkým aby sa vzhľadom na biopalivá zabezpečil súlad s pravidlami WTO.

⁵ Oznámenie o energii z obnoviteľných zdrojov: významný aktér na európskom trhu s energiou [COM(2012) 271].

2.3. Cieľ pri úsporách energie a opatrenia na jeho dosiahnutie

Cieľ do roku 2020 dosiahnuť 20 % úsporu energie pri spotrebe primárnej energie EÚ (v porovnaní s prognózami z roku 2007) nie je pre členské štáty právne záväzný, napriek tomu sa zaznamenal výrazný pokrok. Po rokoch rastu spotreba primárnej energie dosiahla v rokoch 2005/2006 vrcholnú hodnotu (približne 1 825 miliónov toe) a od roku 2007 začala mierne klesať (v roku 2011 na hodnotu 1 730 miliónov toe). Tento trend z časti súvisí s hospodárskou krízou a z časti s účinnosťou platných politických opatrení. Ďalším dôvodom je zmiernená energetická náročnosť priemyselného sektora EÚ, ktorá klesla z hodnoty 149 toe na milión EUR v roku 2010 na 174 v roku 2000 a 167 v roku 2005.

Prijatím smernice o energetickej účinnosti v roku 2012 sa vytvoril komplexný rámec právnych predpisov na úrovni EÚ, ktorý členské štáty musia úplne implementovať. Smernica prispeje k urýchleniu pokroku v tejto oblasti, hoci na základe predbežnej analýzy Komisie sa dá predpokladať, že pomocou súčasných politík sa ciele do roku 2020 nepodari dosiahnuť⁶. Nedostatok vhodných nástrojov na monitorovanie pokroku a meranie vplyvu na úrovni členských štátov je súčasťou problému. Ďalšou veľkou výzvou je mobilizácia finančných prostriedkov potrebných na zabezpečenie ďalšieho pokroku.

Od rokov 2009 – 2010 sa vykonávacie opatrenia prijímali v rámci smernice o ekodizajne a označovaní energeticky významných výrobkov energetickými štítkami. Vďaka týmto opatreniam sa znižuje dopyt po výrobkoch pre priemysel a domácnosti, výsledkom čoho sú úspory koncových používateľov. Takéto opatrenia sa prijali pre celý rad elektrických spotrebičov do domácností vrátane umývačiek riadu, chladničiek, práčok, televíznych prijímačov a pneumatík, ako aj pre výrobky pre priemysel, ako sú motory, ventilátory a pumpy. Odhaduje sa, že vplyv opatrení prijatých vzhľadom na ekodizajn a energetické štítky sa prejaví do roku 2020 ako úspory energie vo výške 90 miliónov toe.

EÚ s cieľom riešiť problém energetickej spotreby existujúcich budov, predovšetkým energie na vykurovanie a chladenie, v roku 2010 prijala smernicu o energetickej hospodárnosti budov. Členským štátom v nej ukladá nielen povinnosť uplatňovať minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť pri nových a existujúcich budovách, ale aj zabezpečiť, aby do roku 2021 všetky nové budovy boli „budovy s takmer nulovou spotrebou energie“. Meškanie a neúplné vnútroštátne opatrenia na vykonávanie tejto smernice však môžu ohroziť potrebný prínos sektoru budov k znižovaniu emisií GHG a spotreby energie. Potenciál nákladovo účinných úspor v sektore budov sa odhaduje na 65 miliónov toe do roku 2020. EÚ podporuje rozvoj energeticky účinných technológií, okrem iného prostredníctvom verejných partnerstiev zameraných na energeticky účinné budovy, ekologické automobily a udržateľnú výrobu.

V sektore dopravy mali nariadenia stanovujúce emisné normy pre ľahké vozidlá za následok výrazné zníženie emisií GHG, čo ukazuje aj pokles priemerného objemu emisií CO₂ vozového parku pri nových vozidlách zo 172 g na kilometer v roku 2000 na 135,7 g na kilometer v roku 2011.

2.4. Bezpečnosť dodávok a finančná dostupnosť energie na vnútornom trhu s energiou

Klimaticko-energetický balík z roku 2009 nie je jediná línia práce v tejto oblasti. EÚ v rokoch 2009 a 2010 prijala komplexné právne predpisy o vnútornom trhu s elektrickou energiou a zemným plynom a po dvoch krízach dodávok zemného plynu aj nariadenie o bezpečnosti

⁶ Vykonávanie opatrení uvedených v Bielej knihe o doprave, ďalších opatrení v oblasti ekodizajnu, zavedenie inteligentných meračov a sústav s výslednou reakciou na strane dopytu by mali pomôcť túto situáciu napraviť.

dodávok zemného plynu. Keďže žiadny z cieľov energetickej politiky nemožno dosiahnuť bez primeraných sieťových prepojení, Komisia navrhla aj nariadenie o usmerneniach pre transeurópsku energetickú infraštruktúru, na ktorom sa Európsky parlament a Rada politicky zhodli. Návrh sa zaoberá výzvami v oblasti infraštruktúry s cieľom zabezpečiť skutočnú prepojenosť vnútorného trhu, začlenenie energie z obnoviteľných energií a zvýšenú bezpečnosť dodávok energie⁷.

Ďalšie opatrenia EÚ, napríklad Európsky strategický plán pre energetické technológie, sa zaviedli na podporu prechodu na nové technológie pomocou rozvoja a demonštračných projektov pre nové a inovačné technológie: napr. biopalivá druhej generácie, inteligentné systémy, inteligentné mestá a inteligentné siete, uskladnenie elektrickej energie a elektromobilita, zachytávanie a ukladanie oxidu uhličitého a jadrová energia ďalšej generácie a vykurovanie a chladenie pomocou energie z obnoviteľných zdrojov. Komisia začiatkom roka 2013 takisto navrhla smernicu o zavádzaní infraštruktúry pre alternatívne palivá, ktorú podporí navrhovanou revíziou usmernení o transeurópskej dopravnej sieti.

Pri zostavovaní klimaticko-energetického balíka z roku 2009 sa nevenovala pozornosť celému radu otázok. Nevymedzila sa napríklad potrebná prenosová a distribučná infraštruktúra. V plnej miere sa nezohľadnili ani problémy riadenia súvisiace so zavedením energie z obnoviteľných zdrojov, napríklad fluktuácia dodávok energie z určitých obnoviteľných zdrojov (napr. veternej a solárnej energie). Podcenil sa vplyv veľkého počtu vnútroštátnych schém podpory energie z obnoviteľných zdrojov na integráciu trhov.

Tretí energetický balík bol zameraný na otázku, ako stimulovať hospodársku súťaž na trhu, ale nevenoval sa tomu, či trh ponúka dostatočné stimuly pre investície do výroby, distribúcie, prenosu a kapacity uskladnenia v systéme s väčším podielom energie z obnoviteľných zdrojov. Kým sa energia z obnoviteľných zdrojov stane konkurencieschopná z hľadiska nákladov, musí cieľ udržateľnejšieho energetického systému ísť ruka v ruku s potrebou úplne liberalizovaného a integrovaného trhu s energiou schopného efektívne mobilizovať a pridelovať investície.

V EÚ i mimo nej dochádza k významnému vývoju a objavujú sa nezanedbateľné trendy, napríklad narastajúca závislosť EÚ od dovážanej energie a technologický pokrok našich hlavných konkurentov, nové trasy dodávok, ako aj vzostup nových výrobcov energie v Afrike a Latinskej Amerike. Všetko toto bude mať vplyv na náklady na energiu a bezpečnosť dodávok v EÚ.

3. KĹÚČOVÉ OTÁZKY TEJTO KONZULTÁCIE

Rámec pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickú politiku do roku 2030 bude vychádzať z pozoruhodného pokroku, ktorý sme v tejto oblasti už dosiahli. Musí čerpať zo skúseností získaných so súčasným rámcom a musí sa v ňom určiť, kde možno vykonať zlepšenia. Skúsenosti a názory zainteresovaných strán, podľa možnosti podložené fundovanými dôkazmi, sú mimoriadne potrebné v týchto štyroch zreteľoch: ciele, iné politické nástroje, konkurencieschopnosť a rôzna miera schopnosti členských štátov konať.

⁷

Pre projekty spoločného záujmu sa v nariadení zavádzajú opatrenia na zrýchlenie povolení postupov, aj prostredníctvom stanovenia maximálnej lehoty a zefektívnenia postupov environmentálneho hodnotenia. Ďalej sa v nariadení plánuje aj presvedčivejšie motivovať investorov prostredníctvom zlepšených regulačných ustanovení a stanovujú sa v ňom podmienky finančnej pomoci zo zdrojov EÚ v rámci navrhovaného Nástroja na prepojenie Európy.

3.1. Ciele

Základné otázky v súvislosti s rámcom pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickú politiku do roku 2030 sa týkajú druhu, povahy a úrovne cieľov a spôsobu ich interakcie. Mali by sa ciele určiť na úrovni EÚ, vnútroštátnej alebo sektorovej úrovni a mali by byť právne záväzné? Názory na potrebu cieľov a druh cieľov sa rozchádzajú. Zo skúseností so súčasným rámcom vyplýva, že ciele dávajú politický impulz, zabezpečujú dlhodobú víziu investícií a sú meradlom úspechu, niektoré zainteresované strany však namietajú, že platné ciele a politiky na ich dosahovanie nie sú nevyhnutne konzistentné alebo nákladovo efektívne, alebo že dostatočným spôsobom nezohľadňujú konkurencieschopnosť, hospodársku životaschopnosť a zrelosť technológií. V rámci do roku 2030 by sa mal zohľadniť priebežný vývoj technológie a mal by sa ním podporovať výskum a inovácia. Preto je potrebné posúdiť, aké ciele môžu čo najlepším spôsobom a zároveň čo najjednoduchšie a nákladovo najefektívnejšie poháňať politiku v oblasti zmeny klímy a energetickej politiky do roku 2030, a či možno súčasnú koncepciu zjednodušiť vzhľadom na potrebu rôznych čiastkových cieľov (napr. v sektore dopravy). Predmetom tejto analýzy by mala byť aj otázka, či by bolo vhodné vytýčiť do roku 2030 len cieľ týkajúci sa emisií GHG, pričom sa musia zohľadniť iné ciele, ako bezpečnosť dodávok a konkurencieschopnosť.

Súčasný ciele politiky v oblasti zmeny klímy a energetickej politiky týkajúce sa znižovania GHG, podielu energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie sa stanovili tak, aby sa navzájom podporovali a vskutku medzi nimi existuje interakcia. Vyššie podiely energie z obnoviteľných zdrojov môžu prispieť k zníženiu GHG, pokiaľ nenahrádzajú iné nízkouhlíkové zdroje energie, a lepšia energetická účinnosť môže pomôcť znížiť emisie GHG a uľahčiť dosahovanie cieľov pri energii z obnoviteľných zdrojov. Možno pozorovať zjavné synergie, ale aj potenciálne konflikty. Napríklad vyššie úspory energie, než sa predpokladalo, a väčšia výroba energie z obnoviteľných zdrojov, než sa očakávala, môžu spôsobiť pokles ceny uhlíka, pretože by sa v ich dôsledku oslabil dopyt po emisných kvótach v ETS. Tým sa zas môže oslabiť cenový signál ETS v prospech inovácie a investícií do energetickej účinnosti a zavádzania nízkouhlíkových technológií, hoci by to nemalo žiadny vplyv na dosiahnutie celkového cieľa znižovania GHG.

Rámec do roku 2030 s mnohými cieľmi bude musieť výslovne zohľadniť tieto interakcie. Takisto sa v ňom musí zohľadniť skutočnosť, že vyšší podiel energie z obnoviteľných zdrojov a väčšie úspory energie samotné nemôžu zaručiť väčšiu konkurencieschopnosť ani bezpečnosť dodávok. Aj naďalej budú potrebné špecializované politické opatrenia, a prípadne budú potrebné aj dodatočné ukazovatele, ktoré budú tieto ciele zachytávať vernejšie.

Existuje široký konsenzus, že na dosiahnutie ambície znížiť emisie GHG do roku 2050 o 80 – 95 % budú nutné strednodobé ciele. Kľúčovou otázkou je určenie najvhodnejšej úrovne týchto strednodobých cieľov. V pláne prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo v roku 2050 sa uvádza, že 40 % zníženie emisií do roku 2030 v porovnaní s rokom 1990 by bolo nákladovo efektívne. Zníženie o menej ako 40 % by z dlhodobého hľadiska spôsobilo nárast nákladov na elimináciu emisií uhlíka v hospodárstve. Podľa záverov v pláne sa 40 % zníženie GHG do roku 2030 dá dosiahnuť bez nadmerného zvýšenia nákladov nášho energetického systému, mobilizácia finančných prostriedkov potrebných na pokrytie kapitálových nákladov na nezanedbateľné počiatočné investície však bude predstavovať výzvu.

Plán postupu v energetike do roku 2050 preukázal, že podiel energie z obnoviteľných zdrojov v energetickom systéme musí po roku 2020 ďalej narastať. Cieľ pri energii z obnoviteľných zdrojov do roku 2030 by sa musel dôkladne zvážiť, pretože mnohé obnoviteľné zdroje energie do tohto časového rámca prekonajú svoje počiatočné štádium a budú čoraz viac konkurovať iným nízkouhlíkovým technológiám. Zvážiť by sa malo aj to, či možno dosiahnuť vyšší

podiel energie z obnoviteľných zdrojov na úrovni EÚ bez konkrétneho cieľa, ale prostredníctvom ETS a regulačných opatrení na vytvorenie správnych trhových podmienok. Podoba možného cieľa pri energii z obnoviteľných zdrojov bude závisieť od toho, či i) sa takýto cieľ považuje za potrebný na dosiahnutie zvýšeného podielu energie z obnoviteľných zdrojov po roku 2020, a teda prispieva k využívaniu miestnych zdrojov energie, znižovaniu závislosti od dovozu energie a zvyšovaniu zamestnanosti a rastu, a ii) či a ako to možno dosiahnuť bez nežiaducich vplyvov podporných schém pre energiu z obnoviteľných zdrojov na trhy s energiou, ceny energie a verejné rozpočty. Musí sa určiť, či ciele pri energii z obnoviteľných zdrojov možno čo najlepšie dosiahnuť na základe nového hlavného cieľa (s čiastkovými cieľmi v sektoroch ako je doprava, priemysel a poľnohospodárstvo alebo bez nich) a/alebo iných osobitných opatrení. V každom celi či politike týkajúcich sa energie z obnoviteľných zdrojov sa bude musieť zohľadniť rastúci počet dôkazov o udržateľnosti, nákladoch, zrelosti technológií a ich inovačný potenciál.

Rámec EÚ pre politiku energetickej účinnosti sa nedávno aktualizoval prostredníctvom prijatia smernice o energetickej účinnosti. Na rok 2014 je naplánovaná jeho revízia vzhľadom na cieľ do roku 2020. Diskusie o celi pri úsporách energie do roku 2030 je potrebné vnímať v tomto kontexte. Zvážiť sa musí celý rad aspektov. Po prvé, Plán v oblasti energetiky do roku 2050 sa o energetickej efektívnosti a vyplývajúcich úsporách energie zmieňuje ako o „možnosti bez negatívnych dôsledkov“ pre energetický systém. Hoci úplné poznatky o fungovaní súčasného systému budú dostupné až v roku 2014 alebo neskôr, je mimoriadne dôležité zabezpečiť súlad s možnými cieľmi úspory energie a všetkými ostatnými cieľmi. Zvážiť sa bude musieť aj otázka, či pokrok pri energetickej účinnosti možno najlepšie dosiahnuť na základe cieľov pre členské štáty alebo cieľov pre jednotlivé sektory.

Ďalej sa zvážiť bude musieť aj to, či základom merania takéhoto cieľa by naďalej mala byť absolútna úroveň spotreby energie, alebo či by bol vhodnejší relatívny cieľ závisiaci od energetickej náročnosti (napr. spotreba energie vo vzťahu k HDP alebo hrubej pridanej hodnote). Absolútny cieľ by síce mohol lepšie zaručiť celkový cieľ úspor, relatívny cieľ by mohol lepšie zohľadniť dynamiku hospodárstva EÚ a realitu hospodárskeho vývoja.

Na rozdiel od koncepcie vzhľadom na emisie GHG a energiu z obnoviteľných zdrojov je súčasná koncepcia energetickej účinnosti založená na kombinácii ambiciózných cieľov a záväzných opatrení. Potreba právnych predpisov EÚ (napr. rámec o ekodizajne, smernica o energetickej účinnosti, smernica o energetickej hospodárnosti budov) v rámci do roka 2020 minimálne čiastočne súvisí s absenciou právne záväzných cieľov úspor energie pre členské štáty. Každý právne záväzný cieľ úspory energie/energetickej náročnosti by musel členským štátom poskytovať dostatočný priestor na manévrovanie aby dosiahli ciele pokiaľ možno s nižší počtom záväzných opatrení na úrovni EÚ. Pri takejto koncepcii by sa však musela zohľadniť skutočnosť, že veľká časť právnych predpisov EÚ, ktoré prispievajú k zníženiu spotreby energie, takisto zohráva podstatnú úlohu pri vytváraní interného trhu pre dotknuté výrobky (napríklad rámec o ekodizajne). Ak ciele zostanú len na úrovni ambícií, bude potrebné zvážiť, či sú súčasné konkrétne opatrenia dostatočné, alebo či sú potrebné nové opatrenia. Kľúčovým aspektom je miera, do akej samotné trhy s energiou prostredníctvom cenových signálov a reakciou na strane dopytu budú stimulovať zlepšenia energetickej účinnosti vrátane zmeny správania zákazníkov, a či ETS a jeho vplyv na ceny elektrickej energie budú predstavovať stimul na úsporu energie aj pri absencii konkrétnych cieľov alebo opatrení. Do úvahy sa bude musieť zobrať pomerne malá pružnosť cien dopytu po energii v mnohých dôležitých sektoroch hospodárstva a predpokladané úrovne v budúcnosti, ako aj variabilita ceny ETS.

3.2. Konzistentnosť nástrojov politiky

Ciele do roku 2020 sa realizujú prostredníctvom politických nástrojov na úrovni EÚ, ktoré sú úzko spojené s vnútorným trhom. Členské štáty majú širší priestor na manévrovanie pri vykonávaní právnych predpisov EÚ o energii z obnoviteľných zdrojov a energetickej účinnosti a o emisiách GHG, ktoré nespádajú do ETS, napríklad v sektore cestnej dopravy. Výsledkom sú rôzne vnútroštátne koncepcie podporných schém pre energiu z obnoviteľných zdrojov, zdaňovania energie a CO₂, noriem energetickej hospodárnosti budov a iných politik zameraných na energetickú účinnosť.

Na dosiahnutie rôznych cieľov politik a prekonanie trhových prekážok bude pravdepodobne potrebná kombinácia nástrojov, medzi ktorými sa vytvorí interakcia, ako sa opisuje v predchádzajúcej časti tohto dokumentu. Vzhľadom na tieto interakcie niektoré zainteresované strany kritizovali nedostatok konzistentnosti medzi politikami a poukázali na potrebu zlepšiť nákladovú efektívnosť rôznych opatrení v oblasti klímy a energie, pričom je potrebné zohľadniť technologickú realizovateľnosť. Navyše by vnútroštátne opatrenia nemali mať za následok rozdrobenie vnútorného trhu. Silný dôraz by sa mal klásť na investície do infraštruktúry, predovšetkým do sietí, pretože tak sa prehĺbi integrácia trhov EÚ a zabezpečí udržateľnosť, konkurencieschopnosť a bezpečnosť dodávok.

Rámec politiky do roku 2030 by preto mal zaručiť vyváženosť medzi konkrétnymi vykonávacími opatreniami na úrovni EÚ a pružnosťou členských štátov pri dosahovaní cieľov spôsobom, ktorý najviac zodpovedá okolnostiam v danej krajine a je zároveň zlučiteľný s vnútorným trhom. Bude potrebné podrobnejšie posúdiť súčasnú vyváženosť koncepcie medzi nástrojmi na úrovni EÚ a cieľmi/vnútroštátnymi nástrojmi členských štátov vrátane vplyvu dotácií na fosílna palivá. Aj v tomto prípade bude potrebné zvážiť aj spravodlivé rozdelenia miery úsilia.

Okrem regulačných nástrojov EÚ poskytuje v oblasti zmeny klímy a udržateľnej energie aj značnú finančnú pomoc, predovšetkým prostredníctvom politiky súdržnosti, programov EÚ pre výskum a v budúcnosti prostredníctvom Nástroja na prepojenie Európy. Na ciele opatrení v oblasti klímy pripadne minimálne 20 % výdavkov EÚ v období 2014 – 2020, čo sa odrazí aj v primeraných nástrojoch, aby sa zabezpečilo, že budú prispievať k posilneniu energetickej bezpečnosti, budovaniu nízkouhlíkového hospodárstva odolného voči zmene klímy a využívajúceho zdroje efektívnym spôsobom, ktoré zlepši konkurencieschopnosť Európy a vytvorí viac a ekologickejších pracovných miest⁸.

Bude potrebné preskúmať prístup k medzinárodným kreditom po roku 2020. Využívanie medzinárodných kreditov môže viesť k zníženiu nákladov, ale takisto k neistote v otázke, čo je potrebné vykonať v domovskej krajine, a malo za následok nadbytok emisných kvót ETS. Navyše priemyselný sektor EÚ a vlády členských štátov prostredníctvom mechanizmu čistého rozvoja dotovali konkurenčné sektory predovšetkým v krajinách s rozvíjajúcou sa ekonomikou, ako sú Čína, India a Brazília. Prechod z kompenzácií na základe projektov na obchodovanie s emisiami a iné trhové mechanizmy by mohol znamenať lepšie zohľadnenie rôznych schopností krajín podnikať kroky v oblasti zmeny klímy a výraznejší pokrok pri rozvoji globálneho trhu s uhlíkom so širokou medzinárodnou účasťou.

V sektoroch ako lodná a letecká doprava je súčasťou politických opatrení aj koordinované úsilie stanoviť dohodnuté normy a politiky s celosvetovou platnosťou s cieľom účinne dosiahnuť globálne zníženie emisií. Medzinárodná námorná organizácia ako prvý krok

⁸ Ak rozhodla Európska rada na svojom zasadnutí 7. – 8. februára 2013 venovanom viacročnému finančnému rámcu.

schválila index energetickej efektívnosti konštrukčného riešenia, ktorý vstúpil do platnosti v roku 2013 a očakáva sa, že spomalí narastanie emisií GHG z celosvetovej lodnej dopravy.

3.3. Podpora konkurencieschopnosti hospodárstva EÚ

Jedným zo základných cieľov energetickej politiky EÚ je zabezpečiť konkurencieschopné domáce i medzinárodné trhy s energiou a ceny energie, ktoré sú konkurencieschopné na medzinárodnej scéne a dostupné pre konečných spotrebiteľov a zaručiť tak, aby energetický systém bol prínosom pre konkurencieschopnosť hospodárstva EÚ. Je to mimoriadne dôležité predovšetkým pre sociálne slabšie domácnosti a priemyselné sektory vystavené medzinárodnej hospodárskej súťaži, pre ktoré je energia významným faktorom produkcie. Keďže sa očakáva, že elektrická energia bude pri prechode na novú podobu energetického systému zohrávať významnejšiu úlohu, náklady na ňu sú z hľadiska situácie do roku 2030 obzvlášť dôležité.

Politiky v oblasti energie a zmeny klímy môžu stimulovať dopyt a rast v nízkouhlíkovom hospodárstve. EÚ má vedúce postavenie pri čistých a energeticky účinných technológiách, produktoch a službách, ako aj pri ekologických technológiách, pričom sa očakáva že sa v tejto oblasti v období do roku 2020 vytvorí približne 5 miliónov pracovných miest⁹. Mnohé z týchto politík navyše prispievajú k znižovaniu znečistenia ovzdušia a zlepšovaniu zdravotného stavu obyvateľstva. Zároveň sú však predmetom kritiky, pretože majú negatívny vplyv na ceny energie, a teda aj na finančnú dostupnosť energie pre sociálne slabšie domácnosti a na konkurencieschopnosť energeticky náročných priemyselných odvetví, napriek tomu, že môžu znižovať citlivosť priemyslu na cenové výkyvy pri energii a zvýšiť jeho odolnosť voči nárazovým nárastom cien energie.

Napriek len miernemu nárastu veľkoobchodných cien energie v EÚ, spotrebiteľské ceny elektrickej energie pre mnohé podniky a domácnosti v uplynulom desaťročí preukázateľne narástli reálne oveľa výraznejšie. Podľa Plánu v oblasti energetiky do roku 2050 bude tento trend v budúcnosti pokračovať. Vývoj na medzinárodných trhoch a využívanie nekonvenčných uhlíkovodíkov môžu spôsobiť vyššiu diskrepanciu medzi cenami v EÚ v porovnaní s cenami v iných veľkých hospodárstvách, ako je USA, ktoré v súčasnosti intenzívnejšie ako zdroj energie využívajú bridlicový plyn. V roku 2012 boli ceny plynu pre priemysel v USA štvornásobne nižšie než v Európe¹⁰. Je jasné, že tento trend je výsledkom mnohých faktorov, nielen politiky EÚ v oblasti klímy a energie, a že veľkoobchodné ceny elektrickej energie v EÚ sa naďalej do veľkej miery orientujú podľa cien fosílnych palív. Rozhodnutia členských štátov o tarifikách, poplatkoch a daniach majú citeľný vplyv na ceny pre konečných spotrebiteľov. Pri zostavovaní nových politík sa tieto aspekty musia zobrať do úvahy. Je potrebné diferencovaným spôsobom preskúmať faktory rozhodujúce pre ceny energií vrátane zdaňovania, pretože podľa všetkého majú rôznorodé vplyvy na celkové náklady na výrobu energie. V tomto kontexte treba objasniť celý rad otázok.

Po prvé, úplné vykonávanie právnych predpisov o vnútornom trhu je mimoriadne dôležité vzhľadom na udržanie cien v obmedzenom rozsahu a dosiahnutie cieľov nákladovo efektívnym spôsobom, ako prostredníctvom intenzívnejšej hospodárskej súťaže na trhu, tak efektívnejším využívaním energetickej infraštruktúry (pomocou sieťových predpisov).

⁹ Oznámenie Smerom k oživeniu hospodárstva sprevádzanému tvorbou veľkého počtu pracovných miest (COM(2012) 173 final).

¹⁰ Podľa údajov Medzinárodnej agentúry pre energiu ceny pre priemysel v Európe (OECD) stúpili v období 2005 až 2012 v priemere o 38 %, v USA naproti tomu klesli o 4 %. Pre domácnosti reálne ceny elektrickej energie v období 2005 až 2012 stúpili v Európe (OECD) o 21,8 %, v USA o 8,4 %. Dokument Medzinárodnej agentúry pre energiu „Energy Prices & Taxes, 4th Quarter 2012“.

Po druhé, je potrebné umožniť využívanie konvenčných i nekonvenčných miestnych zdrojov ropy a plynu v budúcnosti environmentálne bezpečným spôsobom, pretože by mohli prispieť k zníženiu cien energie a závislosti EÚ od dovozu energie.

Po tretie, ďalšia diverzifikácia trás dodávok energie by mohla prispieť k zlepšeniu hospodárskej súťaže na trhoch s energiou a investície do energetickej účinnosti môžu viesť z dlhodobého hľadiska k nezanedbateľným úsporám. Ďalšie zavádzanie výroby energie z obnoviteľných zdrojov musí sprevádzať zlepšené riadenie sústav, znížené náklady a zlepšená výkonnosť technológií, ako aj nepretržitá podpora inovácie.

Po štvrté, odzneli obavy, že iné regióny sa neangažujú boji proti zmene klímy rovnakou mierou ako EÚ, čo ovplyvňuje konkurencieschopnosť. Na druhej strane záväzok EÚ znížiť emisie GHG o 20 % do roku 2020 prispel k pokroku dosiahnutému od kodanskej konferencie o zmene klímy v roku 2009. Vyše 90 krajín urobilo prísluby týkajúce sa tejto oblasti s rôznymi mierami ambícií. Medzinárodné spoločenstvo potvrdilo cieľ udržať globálne otepľovanie pod hranicou 2°C. Navyše viaceré krajiny zavádzajú alebo zostavujú právne predpisy o svojom vlastnom systéme obchodovania s emisiami (Švajčiarsko, Austrália, Nový Zéland, Južná Kórea, Čína a viaceré štáty USA). Napriek tomuto vývoju ponuka EÚ stanoviť podmienený cieľ 30 % zníženia GHG nepodnietila žiadne prísluby ani kroky, ktoré by prostredníctvom spoločného úsilia pomohli do roku 2020 dosiahnuť cieľ 2°C. Preto je mimoriadne dôležité rozvíjať intenzívnu spoluprácu s tretími krajinami a usilovať sa o to, aby Durbanská platforma dospela do roku 2015 k dohode o období po roku 2020. Takéto úsilie je o to dôležitejšie, že EÚ zodpovedá len za 11 % celosvetových emisií GHG a tento podiel vykazuje klesajúci trend, takže boj proti zmene klímy je možný len pomocou účinných opatrení na celosvetovej úrovni¹¹.

Po piate, v leteckej a námornej doprave sa EÚ na príslušných fórach aktívne zasadzuje za pokrok s cieľom zabezpečiť celosvetovú účasť a rovnaké podmienky pre všetkých.

Po šieste, je jasné, že vyššie ceny ETS a politiky zamerané na zvýšenie kapacity výroby energie z obnoviteľných zdrojov prostredníctvom podpory alebo preferenčného zaobchádzania na uľahčenie jej vstupu na trh by mohli viesť k zvýšeniu cien elektrickej energie. Na druhej strane ETS vytvára rovnaké podmienky pre všetky členské štáty v EÚ a minimalizuje náklady na znižovanie GHG v sektoroch, na ktoré sa vzťahuje. ETS obsahuje aj opatrenia na znižovanie vplyvu na konkurencieschopnosť energeticky náročných priemyselných odvetví, ktoré sú vystavené riziku úniku uhlíka. Tieto opatrenia sa zachovávajú do roku 2020. Vzhľadom na štruktúru bezplatných emisných kvót v priemyselných odvetviach a prístup k lacným medzinárodným kreditom je pravdepodobné, že vplyv na tieto sektory bude mierny, minimálne do roku 2020. Pravidlá štátnej pomoci vzťahujúce sa na ETS umožňujú členským štátom od roku 2013 poskytovať náhrady za časť nepriamych nákladov súvisiacich s ETS vo väčšine priemyselných odvetví náročných na elektrickú energiu. Ďalej pravidlá štátnej pomoci v oblasti životného prostredia umožňujú cielene oslobodiť od zdaňovania energie určité priemyselné odvetvia. Pri rámci do roku 2030 bude potrebné zvážiť, či a akým spôsobom by sa táto koncepcia mala zachovať.

Napokon, pri zostavovaní rámca do roku 2030 by sa malo zvážiť, či by sa príjmy súvisiace s ETS mohli využiť na ďalšiu pomoc sektorom pri inovácii. V súčasnosti členské štáty realizujú túto možnosť predovšetkým tak, že využívajú príjmy z aukcií emisných kvót v rámci obmedzení povolených pre poskytovanie štátnej pomoci, napriek tomu, že v platnom rámci je

¹¹ Perspektíva novej celosvetovej dohody v oblasti klímy je predmetom osobitného Konzultačného oznámenia *Medzinárodná dohoda o zmene klímy, ktorá sa má prijať v roku 2015: utváranie medzinárodnej politiky v oblasti klímy po roku 2020*.

stanovené financovanie zo zdrojov Únie v podobe NER300 určené osobitne pre energiu z obnoviteľných zdrojov a projekty zachytávania a ukladania oxidu uhličitého.

3.4. Zohľadnenie rôznej kapacity členských štátov

Členské štáty sa od seba navzájom výrazne líšia z hľadiska porovnateľného bohatstva, štruktúry priemyslu, energetického mixu, budov, náročnosti na oxid uhličitý a energiu, využívateľných obnoviteľných zdrojov energie a sociálnej štruktúry. Jednotlivé skupiny spotrebiteľov majú rôzne schopnosti prispôbiť sa a investovať. Pri zostavovaní rámca do roka 2030 sa táto rozmanitosť musí zobrať do úvahy. Ciele v oblasti klímy a energie majú na každý členský štát a jeho občanov odlišný vplyv, preto by sa ako súčasť nového rámca mali posúdiť možnosti účinnej spolupráce a spravodlivého rozdelenia miery požadovaného úsilia.

Súčasný rámec politiky v oblasti klímy a energie odráža rôzne možnosti členských štátov, keďže rozdeľuje mieru úsilia pri dosahovaní cieľov EÚ v týchto oblastiach medzi členské štáty, pričom menšie úsilie sa požaduje od členských štátov s nižšími príjmami. Aj príjmy z aukcií emisných kvót sa čiastočne distribuujú na účely kompenzácie rozdielov v nákladoch. V smernici o energii z obnoviteľných zdrojov existujú aj mechanizmy spolupráce, na základe ktorých možno energiu vyrobenú z obnoviteľných zdrojov v jednom členskom štáte započítať k cieľu iného členského štátu. Napriek jej možným hospodárskym výhodám však žiadne krajiny (s výnimkou Švédska a Nórska) túto schému ešte nevyužili. Smernica o energetickej účinnosti zohľadňuje vnútroštátne okolnosti a obsahuje celú škálu pružných možností, ktoré členské štáty môžu uplatniť pri svojom úsilí dosiahnuť ročne 1,5 % úspory vrátane postupného zavedenia tohto cieľa, vyňatia sektora ETS a začlenenia sektora transformácie a distribúcie energie a uznania včasných krokov. Tieto možnosti možno uplatniť aj kumulatívnym spôsobom, čo však nesmie negatívne ovplyvniť úspory energie, ktoré sa v smernici ukladajú.

Je potrebné zvážiť, či by sa v rámci do roku 2030 mali zachovať podobné distribučné mechanizmy alebo či sú v závislosti od úrovne ambícií a povahy budúcich cieľov a opatrení potrebné nové prístupy. Zavedenie rôznych cieľov pre jednotlivé členské štáty môže viesť k spravodlivejšej situácii (hoci môže byť v rozpore s cieľmi vnútorného trhu s energiou), ale zároveň aj k nárastu celkových nákladov na dosahovanie cieľov, ak sa naň neumožní dostatočná flexibilita, napríklad v podobe mechanizmov obchodovania. Bez ohľadu na konečnú podobu rámca 2030, pri jeho zostavovaní sa musí zvážiť, či medzi členskými štátmi existuje dostatočná flexibilita, ktorá umožní nákladovo efektívne dosiahnutie rozdielnych cieľov. V tejto súvislosti by sa do úvahy mala zobrať aj skutočnosť, že členské štáty, ktoré najviac potrebujú investície a ktoré majú najviac možností nákladovo efektívne znižovať emisie GHG, a možností na vývoj energie z obnoviteľných zdrojov, zlepšenia v oblasti energetickej účinnosti atď., často nemajú potrebnú hospodársku kapacitu na to, aby mohli získať vyplývajúce výhody. Navyše niektoré členské štáty čelia ťažkostiam pri získavaní dostatočnej podpory na zmenu priemyselných postupov a spôsobov využívania energie, ktorá by mohla ovplyvniť zamestnanosť a využívanie domácich zdrojov energie. Prístup k finančným prostriedkom na investície, či už v podobe priameho financovania alebo inovačných modelov financovania, už je súčasťou nástrojov politik EÚ¹², s vyhliadkou na obdobie do roku 2030 však môže vzniknúť potreba uľahčiť ho. Takéto opatrenia by mohli prispieť k spravodlivému a vyváženému rozdeleniu miery úsilia a zároveň podporiť kladný postoj verejnosti a zapojiť všetky dotknuté strany do prechodu na udržateľné, bezpečné a konkurencieschopné hospodárstvo.

¹² Napríklad súčasťou navrhovaného Európskeho fondu regionálneho rozvoja na roky 2014-2020 a Nástroja na prepojenie Európy.

Ako súčasť nového rámca sa budú musieť zostaviť a predložiť konkrétne informácie o jednotlivých členských štátoch, ktoré budú tvoriť základ diskusie o spravodlivom rozdelení miery úsilia, aby sa zaručilo, že žiadnemu členskému štátu sa neuloží nadmerná záťaž.

4. OTÁZKY

4.1. Všeobecné

- Ktoré skúsenosti s rámcom 2020 a so súčasným stavom energetického systému EÚ sú pre zostavovanie politík do roku 2030 najdôležitejšie?

4.2. Ciele

- Pomocou ktorých konkrétnych cieľov do roku 2030 by sa najefektívnejšie dosiahli ciele politík v oblasti klímy a energie? Na akej úrovni by sa mali uplatňovať (úroveň EÚ, členských štátov, alebo sektorov) a do akej miery by mali byť právne záväzné?
- Vyskytli sa prípady, keď ciele do roku 2020 neboli konzistentné a ak áno, ako možno lepšie zaručiť konzistentnosť cieľov do roku 2030?
- Majú čiastkové ciele (napríklad v doprave, poľnohospodárstve, priemysle) zmysel a ak áno, ktoré? Napríklad, je potrebný cieľ v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v doprave, keď sa už stanovil cieľ pri znižovaní CO₂ pre osobné automobily a ľahké úžitkové vozidlá?
- Ako môžu ciele v rámci do roka 2030 vernejšie odrážať hospodársku životaschopnosť a meniaci sa stupeň zrelosti technológií?
- Ako by sa mal hodnotiť pokrok v iných aspektoch energetickej politiky EÚ, napríklad bezpečnosť dodávok, ktoré nemusia byť zachytené v hlavných cieľoch?

4.3. Nástroje

- Sú potrebné zmeny pri iných politických nástrojoch a spôsobe, akým spolu interagujú, aj medzi úrovňou EÚ a vnútroštátnou úrovňou?
- Ako by sa mali vymedziť konkrétne opatrenia na úrovni EÚ a vnútroštátnej úrovni, aby sa zabezpečila čo najväčšia nákladová efektívnosť pri dosahovaní cieľov v oblasti klímy a energie?
- Ako možno čo najúčinnnejšie zabrániť rozdrobeniu vnútorného trhu s energiou, predovšetkým v súvislosti s potrebou podniknúť a mobilizovať investície?
- Aké opatrenia by sa mohli zväziť v záujme dosiahnutia čo najväčšej nákladovej efektívnosti budúcich úspor energie?
- Ako môžu politiky EÚ v oblasti výskumu a inovácie čo najúčinnnejšie podporiť realizáciu rámca do roku 2030?

4.4. Konkurencieschopnosť a bezpečnosť dodávok

- Ktoré prvky rámca politík v oblasti klímy a energie by sa mohli posilniť s cieľom viac podporovať vytváranie pracovných miest, rast a konkurencieschopnosť?
- Čím sa dá preukázať únik uhlíka pri súčasnom rámci a dá sa kvantifikovať? Akým spôsobom možno riešiť tento problém v rámci do roku 2030?

- Aké konkrétne faktory sú zodpovedné za pozorovaný vývoj cien energie a do akej miery ich EÚ môže ovplyvniť?
- Akým spôsobom by sa mala zohľadniť neistota vzhľadom na úsilie a mieru angažovanosti iných rozvinutých krajín a ekonomicky dôležitých rozvíjajúcich sa krajín v prebiehajúcich medzinárodných rokovaníach?
- Ako možno zvýšiť regulačnú istotu pre podniky a zároveň zabezpečiť pružnosť, aby mohli reagovať na meniace sa okolnosti (napríklad pokrok v medzinárodných rokovaníach o oblasti klímy a zmeny na trhu s energiou)?
- Ako môže EÚ zvýšiť inovačnú kapacitu spracovateľského priemyslu? Možno pri tom využiť príjmy z aukcií emisných kvót?
- Ako môže EÚ čo najlepšie využiť vývoj miestnych konvenčných a nekonvenčných zdrojov energie na svojom území s cieľom prispieť k znižovaniu cien energie a závislosti od dovozu energie?
- Ako môže EÚ čo najlepšie interne zvýšiť bezpečnosť dodávok energie prostredníctvom zabezpečenia úplného a efektívneho fungovania vnútorného trhu s energiou (napr. prostredníctvom vybudovania potrebných spojení) a externe prostredníctvom diverzifikácie trás dodávok energie?

4.5. Kapacita a aspekty distribúcie

- Ako by nový rámec mal zabezpečiť spravodlivé rozdelenie miery úsilia medzi členské štáty? Aké konkrétne kroky možno prijať, aby sa zohľadnili ich rôzne schopnosti vykonávať opatrenia v oblasti klímy a energie?
- Aké mechanizmy možno plánovať s cieľom podporovať spoluprácu a spravodlivé rozdelenie miery úsilia medzi členské štáty a zároveň sa zamerať na čo nákladovo najefektívnejšie dosahovanie nových cieľov v oblasti klímy a energie?
- Sú potrebné nové nástroje na financovanie alebo úpravy na podporu nového rámca do roku 2030?

5. PREDKLADANIE/POSTUPOVANIE ODPOVEDÍ V RÁMCI KONZULTÁCIE

Konzultácia potrvá do 2. júla. Viac informácií, o tom, ako môžete prispieť k tejto konzultácii, nájdete na adrese:

http://ec.europa.eu/energy/consultations/20130702_green_paper_2030_en.htm

PRÍLOHA

Podkladové informácie k otázkam o energii a o zmene klímy

1. LEGISLATÍVNE NÁSTROJE, KTORÝM SA VYKONÁVAJÚ HLAVNÉ CIELE KLIMATICKO-ENERGETICKÉHO BALÍKA A HLAVNÉ POLITIKY, KTORÉ PODPORUJÚ ICH DOSAHOVANIE

- (1) Smernica 2009/28/ES o podpore používania energie z obnoviteľných zdrojov, v ktorej sa vymedzuje cieľ 20 % podielu energie z obnoviteľných zdrojov z celkovej spotreby na členský štát.
- (2) Smernica 2003/87/ES v znení zmien smernice 2009/29/ES, ktorou sa revidovala schéma obchodovania EÚ s emisnými kvótami, keďže sa v nej stanovila maximálna hodnota emisií a harmonizovalo prideľovanie kvót spoločnostiam.
- (3) Rozhodnutie 406/2009/ES (rozhodnutie o spoločnom úsilí), v ktorom sa vymedzili ciele pre jednotlivé členské štáty pri znižovaní GHG v sektoroch, na ktoré sa nevzťahuje ETS.
- (4) Nariadenie (ES) č. 443/2009 (CO₂ a automobily) o normách CO₂ pri nových osobných automobiloch.
- (5) Nariadenie (EÚ) č. 510/2011, ktorým sa stanovujú emisné normy pre nové ľahké úžitkové vozidlá ako súčasť integrovaného prístupu Únie na zníženie emisií CO₂ z ľahkých vozidiel.
- (6) Smernica 2009/30/ES (smernica o kvalite paliva) na zníženie emisií CO₂ počas životného cyklu palív.
- (7) Smernica 2009/31/ES, na základe ktorej sa vytvára rámec umožňujúci zachytávanie a ukladanie oxidu uhličitého.
- (8) Smernica 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti, v ktorej sa vymedzujú požadované opatrenia na úrovni členských štátov.
- (9) Smernica 2010/31/ES o energetickej hospodárnosti budov.
- (10) Smernica 2009/125/ES o požiadavkách na ekodizajn energeticky významných výrobkov vrátane noriem.
- (11) Nariadenie (ES) č. 842/2006 o fluorovaných plynch a smernica 2006/40/ES o fluorovaných plynch z klimatizačných systémov v motorových vozidlách.
- (12) Smernica 1999/31/ES o postupnom ukončovaní využívania skládok na zneškodňovanie odpadu s cieľom znížiť emisie CH₄.
- (13) Smernica 1991/676/EHS o dusičnanoch a obmedzení emisií N₂O.
- (14) Smernica 2009/33/ES o podpore ekologických a energeticky úsporných vozidiel cestnej dopravy.
- (15) Smernica Rady 2003/96/ES o reštrukturalizácii právneho rámca Spoločenstva pre zdaňovanie energetických výrobkov a elektriny.
- (16) Nariadenie (ES) č. 1222/2009 o označovaní pneumatík vzhľadom na palivovú úspornosť a iné základné parametre.

- (17) Nariadenie (EÚ) č. 228/2011, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1222/2009 so zreteľom na metódu skúšania príľnavosti za mokra v prípade pneumatík kategórie C1.
- (18) Nariadenie (EÚ) č. 1235/2011, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1222/2009, pokiaľ ide o zaradovanie pneumatík do tried podľa príľnavosti za mokra, meranie valivého odporu a postup overovania.
- (19) Nariadenie (ES) č. 714/2009 z 13. júla 2009 o podmienkach prístupu do sústavy pre cezhraničné výmeny elektriny, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1228/2003.
- (20) Nariadenie (ES) č. 715/2009 z 13. júla 2009 o podmienkach prístupu do prepravných sietí pre zemný plyn, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1775/2005.
- (21) Rozhodnutie o pravidlách započítavania a akčných plánoch pre emisie a absorpcie skleníkových plynov vyplývajúce z činností súvisiacich s využívaním pôdy, so zmenami vo využívaní pôdy a s lesným hospodárstvom.

2. KĽÚČOVÉ REFERENČNÉ DOKUMENTY

Plán prechodu na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo v roku 2050

http://ec.europa.eu/clima/policies/roadmap/index_en.htm

Plán postupu v energetike do roku 2050

http://ec.europa.eu/energy/energy2020/roadmap/index_en.htm

Biela kniha: Plán jednotného európskeho dopravného priestoru – Vytvorenie konkurencieschopného dopravného systému efektívne využívajúceho zdroje

http://ec.europa.eu/transport/themes/strategies/2011_white_paper_en.htm

Plán pre Európu efektívne využívajúcu zdroje

http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/about/roadmap/index_en.htm

Štrukturálna reforma európskeho trhu s uhlíkom: prvá správa o stave európskeho trhu s uhlíkom v roku 2012

http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/reform/index_en.htm

V záujme lepšieho fungovania vnútorného trhu s energiou

http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/internal_market_en.htm

Obnoviteľné zdroje energie: významný aktér na európskom trhu s energiou

http://ec.europa.eu/energy/renewables/communication_2012_en.htm

Uznesenie Európskeho parlamentu o pláne prechodu na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo v roku 2050.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2012-0086&language=EN&ring=A7-2012-0033>

Uznesenie Európskeho parlamentu o Bielej knihe o jednotnom európskom dopravnom priestore

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2011-0584&language=EN&ring=A7-2011-0425>

Uznesenie Európskeho parlamentu o Pláne postupu v energetike do roku 2050

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0088&language=EN&ring=A7-2013-0035>